



Snæfellsjökull og Þúfubjarg/Svalpúfa í Snæfellsjökulsþjóðgarði, 29. júní 2024.

# Vöktun náttúruverndarsvæða á Vesturlandi 2024

Höfundar: Róbert A. Stefánsson, Jakob J. Stakowski og Menja von Schmalensee  
Ljósmyndir: Róbert A. Stefánsson  
Kort: Jakob J. Stakowski  
Desember 2024



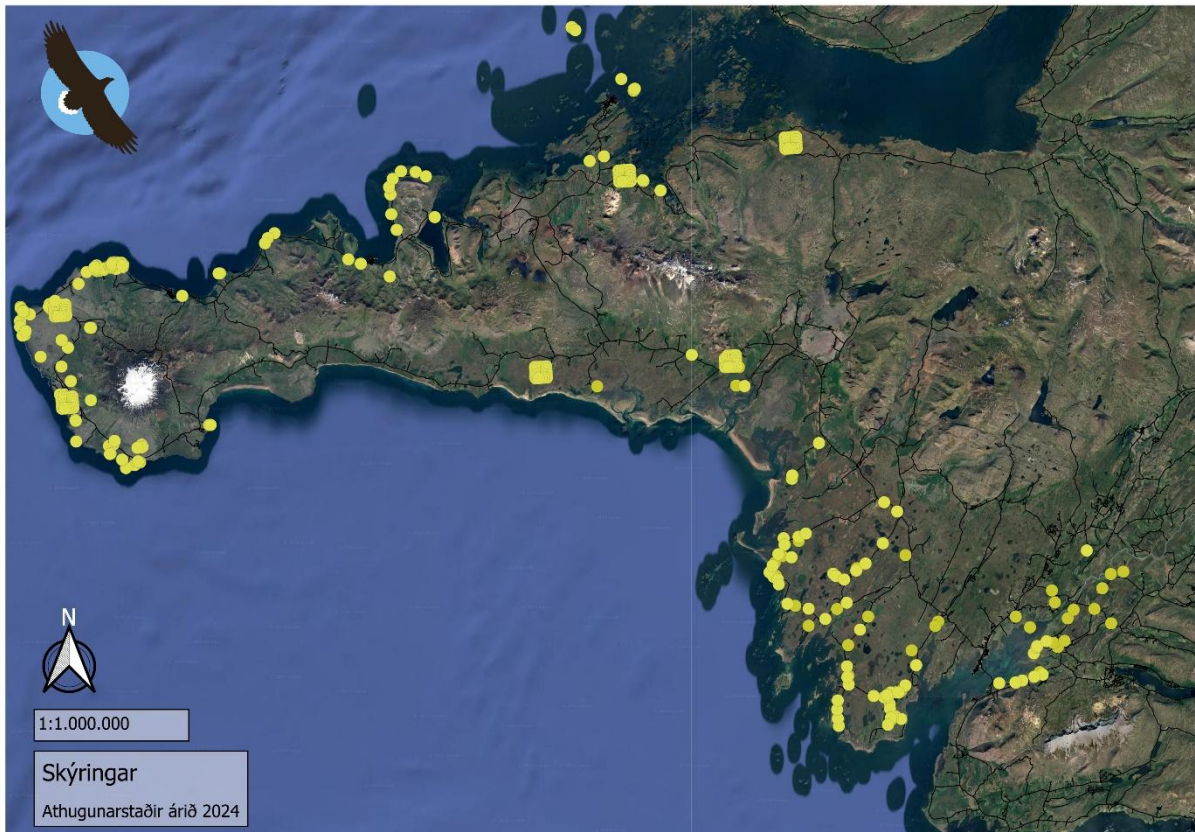
Náttúrustofa Vesturlands

## Efnisyfirlit

Inngangur .....	3
Ábúð refagrenja í Snæfellsjökulspjóðgarði .....	4
Mófuglar á Snæfellsnesi .....	5
Bjargfuglar á Snæfellsnesi og Breiðafirði .....	6
Vatnafuglar á Mýrum .....	8
Fuglalíf í Andakíl .....	9
Vaðfuglar á fartíma .....	10
Varpútbreiðsla og þéttleiki kríu .....	11
Strandfuglar utan varptíma .....	12
Blesgæsir við Faxaflóa .....	13
Gróðurvöktun .....	16
Áningarstaðir ferðamanna .....	17
Að lokum .....	20

## Inngangur

Sumarið 2024 var fimmta sumar vettvangsvinnu í verkefninu *Vöktun náttúruverndarsvæða*. Náttúrustofa Vesturlands tók að sér 11 skilgreind verkefni (1. mynd). Hér verður fjallað stuttlega um hvert og eitt þeirra, þar á meðal tilgang, helstu aðferðir og hvernig framkvæmd þeirra gekk. Niðurstöður eru varðveittar í gagnagrunni Náttúrufræðistofnunar en úrvinnsla þeirra er ekki hafin.



1. mynd. Athugarstaðir Náttúrustofu Vesturlands í verkefninu *Vöktun náttúruverndarsvæða* árið 2024.



# Ábúð refagrenja í Snæfellsjökulspjóðgarði

## Tilgangur

Að kanna fjölda og staðsetningu refagrenja í ábúð í Snæfellsjökulspjóðgarði. Svæðið er m.a. notað til samanburðar við þróun heildarstofnstærðar refastofnsins á Íslandi og ábúðarhlutfalls refagrenja í friðlandinu á Hornströndum.

## Framkvæmd

Þekkt refagreni í Snæfellsjökulspjóðgarði voru heimsótt af tveim starfsmönnum á þremur dögum, 3., 4. og 9. júlí. Lagt var mat á það hvort þau væru í notkun (ábúð), auk þess sem ummerki og fæðuleifar voru skráð. Einnig voru skráðir þeir refir sem sáust (2. mynd). Verkefnið og niðurstöður þess byggja ofan á gagnasafn Náttúrustofu Vesturlands um ábúð refagrenja í þjóðgarðinum, sem nær aftur til ársins 1989.

Þekkt greni í þjóðgarðinum eru 27 talsins. Það gefur þó í raun ekki rétta mynd af heildarfjölda grenja, því hver staður getur samanstaðið af nokkrum grenjum sem dreifð eru um takmarkað svæði. Stundum eru grenjastaðirnir með nokkurra metra millibili en í öðrum tilfellum geta verið hundruð metra á milli. Einn grenjastaður samanstendur t.d. af allt að 11 mismunandi grenjum sem dreifast um allstórt svæði. Í nokkrum tilfellum hefur orðið hefð að tala um „aukagreni“, þegar þau liggja nokkuð frá aðalgreninu. Frá því að Náttúrustofan byrjaði að heimsækja grenin reglulega árið 2001 hefur fjöldi grenja í ábúð sveiflast frá 1 upp í 6 en svæðið er þess eðlis að líklega eru mörg greni óuppgötvuð. Árið 2020 voru grenjaskrá og myndir af hverju greni settar í myndagrunn verkefnisins og á hverju ári er bætt við myndum, m.a. af nýjum og virkum grenjum. Sumarið 2020 var eitt greni í ábúð en ári síðar voru þau þrjú, sem er nálægt meðaltali síðustu tveggja áratuga. Árið 2022 voru aftur á móti fimm greni í ábúð. Sumarið 2023 voru sex greni í ábúð, sem er mesti skráði fjöldinn á því tímabili sem upplýsingar eru til um (frá 1989). Árið 2024 voru fjögur þekkt greini í ábúð. Mikilvægt er að halda áfram að vakta ábúð refagrenja í Snæfellsjökulspjóðgarði, bæði til að hafa metil á sveiflur í fjölda refa í þjóðgarðinum og til að nota sem viðmið við rannsóknir á Hornströndum.

**Öll þekkt refagreni í Snæfellsjökulspjóðgarði voru heimsótt eins og verkáætlun gerði ráð fyrir en með auknum fjölda þekktra grenja hefur felttími aukist umfram það sem gert var ráð fyrir í verkáætlun.**



2. mynd. Þrjú mórauðir yrðlingar við refagreni í Snæfellsjökulspjóðgarði þann 3. júlí 2024.

# Mófuglar á Snæfellsnesi

## Tilgangur

Að vakta tegundasamsetningu og þéttleika mófugla á Snæfellsnesi.

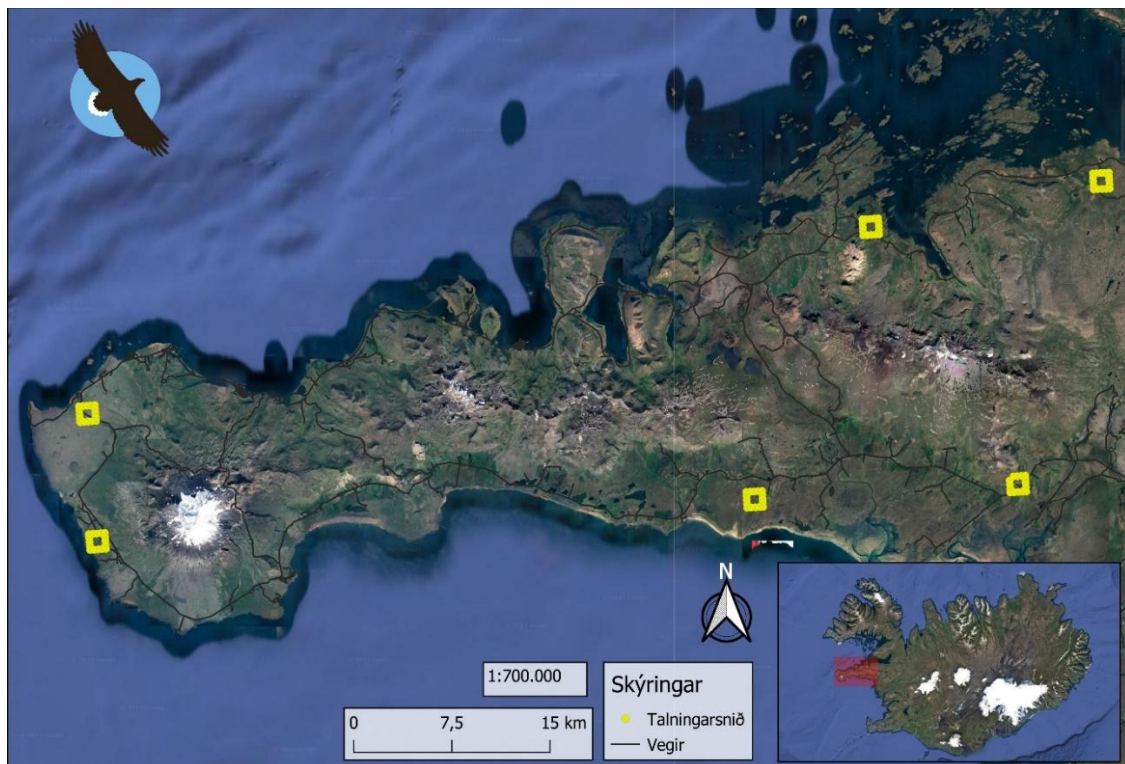
## Framkvæmd

Tegundasamsetning og þéttleiki mófugla var metinn á sex sniðum á láglandi, samtals 95 talningarpunktum, frá 9.-16. júní 2024. Tvö sniðanna voru í Snæfellsjökulsþjóðgarði, tvö á norðanverðu Snæfellsnesi (jaðar verndarsvæðis Breiðafjarðar) og tvö á því sunnanverðu (Mýrar-Löngufjörur) (3. mynd). Öll hafa þessi snið verið talin áður en þó misoft. Notast var við aðferðafræði Natura Ísland verkefnisins, sem hófst árið 2012. Athuganir fóru fram að morgni (kl. 6-9) eða síðdegis (kl. 16-19) en á þeim tímum eru mófuglar almennt virkastir. Aðferðinni er lýst í skýrslunni *Mikilvæg fuglasvæði á Íslandi*.<sup>1</sup> Þar segir m.a. á bls. 17:

*„Notaðar voru svokallaðar punktmælingar til að meta þéttleika fugla út frá Distance-aðferðinni (Buckland o.fl. 2001). Í punktmælingu skráir athugandi alla fugla sem hann verður var við á 5 mínútum á tilteknum stað. Athugandi greinir tegundina, ákvarðar út frá atferli hvort viðkomandi einstaklingur er varpfugl eða ekki og metur fjarlægð í fuglinn. Allt þetta er skráð á sérstök eyðublöð.“*

Til viðbótar við aðferðina sem þá var beitt, var fjarlægðarmælir notaður til að mæla fjarlægð í alla fugla sem sáust en jafnframt skráðir allir fuglar sem aðeins heyrðist í.

Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun.



3. mynd. Mófuglar voru taldir á sex sniðum á Snæfellsnesi. Hvert snið innihélt 16 talningarstaði með 300 metra millibili.

<sup>1</sup> Kristinn Haukur Skarphéðinsson, Borgný Katrínardóttir, Guðmundur A. Guðmundsson & Svenja N.V. Auhage (2016). Mikilvæg fuglasvæði á Íslandi. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar Íslands 55, 295 bls.

# Bjargfuglar á Snæfellsnesi og Breiðafirði

## Tilgangur

Að vakta breytingar á fjölda og varpárangri bjargfugla á Snæfellsnesi og Breiðafirði á milli ára. Verkefnið er hluti af vöktun bjargfugla á landsvísu, sem stýrt er af Náttúrustofu Norðausturlands.

## Framkvæmd

Bjargfuglar voru ljósmyndaðir og taldir á sniðum á Snæfellsnesi við Arnarstapa, í Þúfubjargi (5. mynd), Saxhólsbjargi og Vallnabjargi (4. mynd) og á Breiðafirði í Hvítabjarnarey, Þórishólma og Elliðaey. Staðirnir voru heimsóttir tvisvar yfir sumarið, fyrst 29. júní og 1. júlí til að meta varpstofninn og svo 26. og 27. júlí til að meta varpárangur. Nánari lýsingu á aðferðum má finna í skýrslum um bjargfuglavöktun á landsvísu.<sup>2</sup> Til viðbótar þeirri aðferðalýsingu er notast við dróna til ljósmyndunar á nokkrum sniðum á Snæfellsnesi til að draga úr hættu fyrir starfsfólk. Þetta er gert með leyfi Þjóðgarðsvarðar/Umhverfisstofnunar.

Náttúrustofa Vesturlands taldi ekki af ljósmyndum, enda var það ekki hluti af verkáætlun. Gögn (ljósmyndir, talningar og aðrar athuganir á staðnum) voru send til Náttúrustofu Norðausturlands, þar sem talið er af myndum og gögnin nýtt í mat á stofnbreytingum og varpárangri bjargfugla á landsvísu, sem birt er reglulega. Eftir langvarandi erfitt tímabil hjá sjófuglum frá 2003-2017 hefur þeim almennt gengið betur allra síðustu ár, þótt tegunda- og svæðamunur sé nokkur.<sup>2</sup>

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun.**



**4. mynd.** Talningarsnið í rituvarpi í Vallnabjargi við Breiðafjörð þann 29. júní 2024.

<sup>2</sup> Yann Kolbeinsson, Snæþór Aðalsteinsson, Þorkell Lindberg Þórarinnsson, Brynjúlfur Brynjólfsson, Cristian Gallo, Hálf dán Helgi Helgason, Jón Einar Jónsson, Rodrigo A. Martínez Catalán, Róbert Arnar Stefánsson og Sindri Gíslason (2023). Vöktun bjargfuglastofna á Íslandi 2020 – 2022. Náttúrustofa Norðausturlands. Skýrsla unnin fyrir Umhverfisstofnun, NNA-2304.





**5. mynd.** Þúfubjarg í Þjóðgarðinum Snæfellsjökli er eitt þeirra varpa sem heimsótt er í vöktun bjargfugla (hér 29. júní 2024). Ritur eru áberandi í bjarginu en svartfuglar verpa þar líka.

# Vatnafuglar á Mýrum

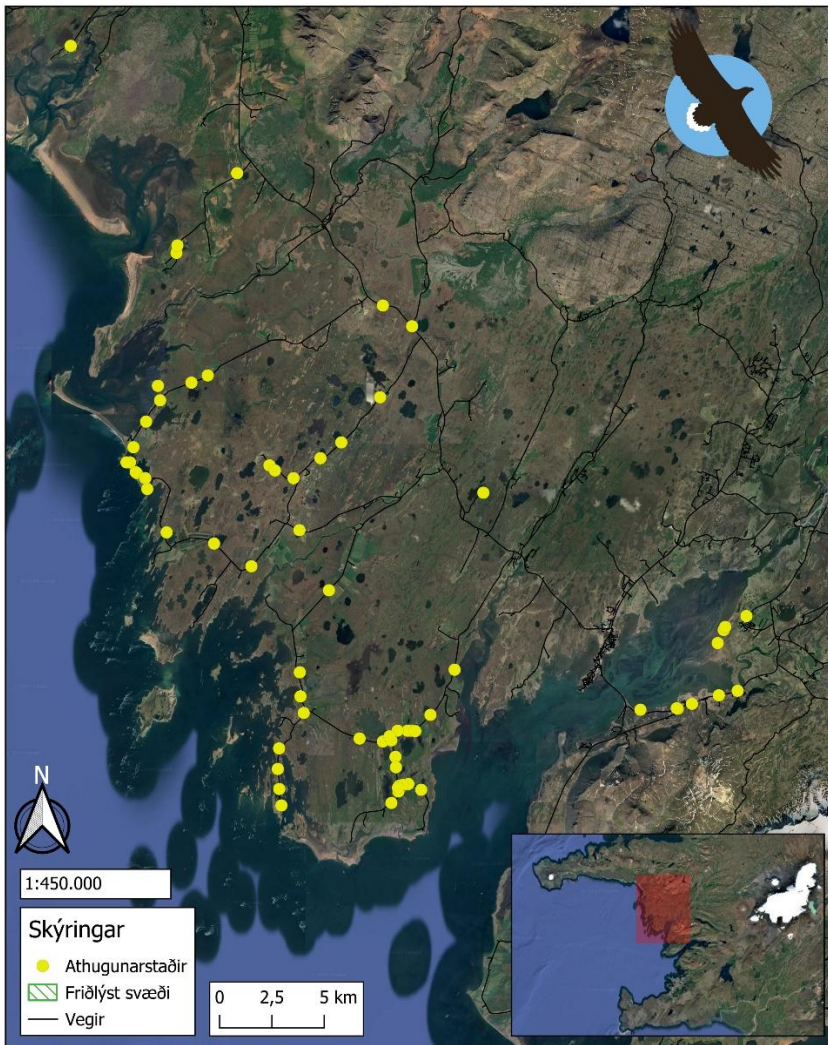
## Tilgangur

Að vakta breytingar á fuglalífi á aðgengilegum búsvæðum vatnafugla á Mýrum.

## Framkvæmd

Vatnafuglar voru taldir á aðgengilegum vötnum á Mýrum (6. mynd), sem eru hluti af svæðinu Mýrar-Löngufjörur. Talið var tvisvar sinnum sumarið 2024, þ.e.a.s. 30. maí til að meta fjölda varpfugla og 31. júlí með það aðalmarkmið að telja fjölskyldur og unga, þótt allir fuglar væru skráðir.

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun að öðru leyti en því að feltdagar voru lengri en verkáætlun gerir ráð fyrir og vegna fjölda athugunarstaða er innsláttur gagna mun tímafreakari en gert var ráð fyrir.**



**6. mynd.** Staðsetningar athugunarstaða vatnafuglatalningar á Mýrum sumarið 2024. Einnig eru sýndir talningarstaðir á Hítarnesi og við Kolviðarnesvatn, þar sem talið var sömu daga, sem og í Andakíl.



# Fuglalíf í Andakíl

## Tilgangur

Að skrá fuglalíf og vakta breytingar á því á leirum Ramsarsvæðisins í Andakíl.

## Framkvæmd

Sumarið 2024 voru fuglar taldir fjórum sinnum á leirum Ramsarsvæðisins í Andakíl (6. og 7. mynd), þ.e. 1. og 20. maí, 29. júlí og 3. september. Talningar fóru fram eftir svæðaskiptingu og aðferðafræði Stroud & Tierney<sup>3</sup> líkt og sumurin 2021-2023. Niðurstöðurnar má bera saman við talningar þeirra, sem og Svenju Auhage hjá Náttúrufræðistofnun á Ramsarsvæðinu í Grunnafirði.

Líkt og fyrri ár var mikið fuglalíf á leirum Andakíls, enda leita þangað þúsundir vaðfugla til fæðuleitar. Að auki er svæðið við helsta varpsvæði stækkandi stofns brandandar en talningin gefur að líkindum góða vísbendingu um þróun stofnstærðar brandanda á svæðinu. Í talningunni í septemberbyrjun 2024 sást stór urtandarhópur líkt og árin áður á þeim árstíma.

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun.**



**7. mynd.** Ramsarsvæðið í Andakíl og á Hvanneyri inniheldur mikilvæg búsvæði blesgæsar, brandandar, ýmissa vaðfugla og annarra tegunda sem m.a. nýta leirur og flæðiengjar svæðisins. Horft yfir víðáttumiklar leirur norðan og vestan Hvanneyrar, sem er vinstra megin við miðja mynd, og í Kistufirði við ós Andakílsár undir Brekkufjalli, hægra megin á myndinni, 20. maí 2024.

---

<sup>3</sup> Stroud, R. & Tierney, N. (2017). Survey Handbook: Andakill. Ramsar Bird Monitoring Programme. Landbúnaðarháskóli Íslands: [https://andakillbirdmonitoring2017.files.wordpress.com/2017/12/andakillramsar\\_surveyhandbook\\_v11.pdf](https://andakillbirdmonitoring2017.files.wordpress.com/2017/12/andakillramsar_surveyhandbook_v11.pdf).

# Vaðfuglar á fartíma

## Tilgangur

Að fá upplýsingar um fartíma og sveiflur í fjölda vaðfugla sem nýta leirur við sunnanverðan Breiðafjörð á fartíma að vori. Áhersla er á að fá upplýsingar um fargestina rauðbrysting, tildru og sanderlu.

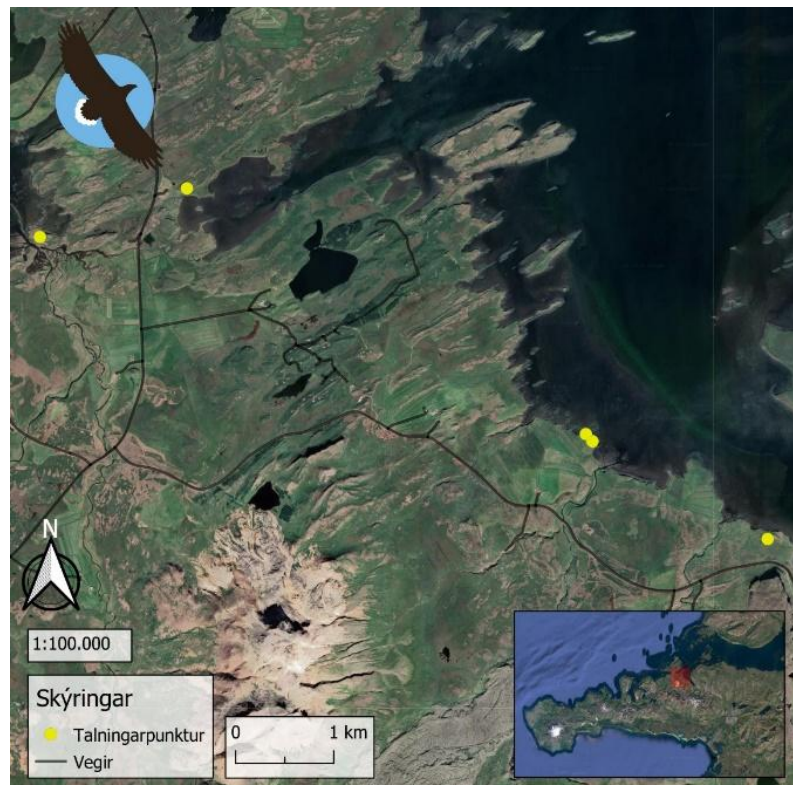
## Framkvæmd

Allir fuglar sem sáust á fjöru og grunnsævi voru taldir á völdum svæðum í Helgafellssveit (8. mynd) frá byrjun til loka maímánaðar 2024 með sömu aðferðum og næstu tvö ár á undan. Talið var á fjórum nokkuð víðfeðmum fjörum og var talningin stillt þannig af að hægt væri að nýta seinkun sjávarfalla austan við Þórsnes í samanburði við svæði vestan við það. Við val talningarstaða var einnig lögð áhersla á að nota sem minnstan tíma í ferðir á milli staða til að nýta hverja fjöru sem best.

Talningar fóru fram í kringum háfjöru dagana 5., 8., 10., 12., 15., 16., 21., 23., 27. og 29. maí 2024 og voru þannig 10 talsins eins og gert var ráð fyrir í verkáætlun. Sæta þarf sjávarföllum og veðri, sem getur verið alls konar í maí, þannig að stundum þurfti að fresta talningum. Vegna þess og nokkurra lögbundinna frídaga í maí, þá var ekki hjá því komist að telja stundum á fríðögum og utan hefðbundins skrifstofutíma líkt og fyrri ár.

Verkefnið var nú framkvæmt í þriðja sinn og gekk vel ef frá eru taldar frestanir vegna veðurs. Þessi aðferð nær að líkindum ágætlega utan um vorsveiflu í fjölda rauðbrystings og margæsa, og að einhverju leyti tildru, sanderlu og annarra vaðfugla. Í seinni hluta maí fannst stór (u.þ.b. 600) hópur sanderla innarlega í Álftafirði og sáust sanderlur á sama svæði fram til loka mánaðarins. Það svæði er utan rannsóknasvæðis þessa verkefnis en vorið 2025 verður það kannað nánar m.t.t. sanderla.

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun, nema hvað vettvangsvinna var að talsverðu leyti unnin utan hefðbundins vinnutíma.**



8. mynd. Talningarstaðir (gulir punktar) við innanverðan Hofstaðavog og Vigráfjörð (efst til vinstri), sem og neðan við bæinn Svelgsá og á Krákunestá (lengst til hægri) við utanverðan Álftafjörð.



# Varpútbreiðsla og þéttleiki kríu

## Tilgangur

Að mæla útbreiðslu og fjölda kríuhreiðra í stóru kríuvarpi á utanverðu Snæfellsnesi.

## Framkvæmd

Þetta var þriðja ár kríurannsóknna í *Vöktun náttúruverndarsvæða* en árið 2022 var stóra kríuvarpið við Rif og Hellissand metið á áreiðanlegan hátt í fyrsta sinn. Matið var endurtekið 2023, sem og með heimsóknum rétt fyrir klak í seinni hluta júní 2024 (21. og 24.-26. Júní – 9. mynd). Í ljósi reynslunnar fyrstu tvö árin var aðferðafræðinni breytt lítillega. Í stað þess að kortleggja útlínur varpsins í upphafi og heimsækja svo tilviljanakenndar staðsetningar innan varpsvæðisins var lagt net punkta með um 65 m millibili yfir allt svæðið (10. mynd). Þetta er tímafreakari aðferð en með henni tókst að fá nákvæmari mynd af útlínunum varpsins og varpþéttleiki var metinn á fleiri punktum en áður. Samtals fengust nú mælingar á þéttleika hreiðra á 108 stöðum í samburði við 69 (2022) og 81 (2023) staðsetningar fyrstu tvö árin. Á hverjum þessara staða var fjöldi kríuhreiðra talinn innan 6 metra hringmáls (hver talningarpunktur 113 m<sup>2</sup>). Skóþvengsaðferð (e. *bootstrap*) með 1.000 endurtekningum er svo notuð til þess að reikna 95% öryggismörk á matið. Forritið QGIS hefur verið nýtt til að gera kort af rannsóknarsvæðinu og reikna flatarmál varpsins.



9. mynd. Við athuganir á kríuvörpum er mikilvægt að hafa mjúkt höfuðfat til að verjast loftárásun. Rif, 24. júní 2024.

Ekki hefur verið unnið úr niðurstöðum ársins 2024, enda er það ekki hluti af verklýsingu. Aftur á móti birtist á árinu grein um verkefnið í Fuglum, félagsriti Fuglaverndar. Þar birtust niðurstöður stofnstærðarmælingar 2022-2023, ásamt umfjöllun um kríur á Snæfellsnesi. Greinina má lesa á heimasíðu Náttúrustofunnar: [https://nsv.is/wp-content/uploads/2024/09/2024\\_Kriur\\_a\\_Snaefellsnesi-Fuglar\\_14.pdf](https://nsv.is/wp-content/uploads/2024/09/2024_Kriur_a_Snaefellsnesi-Fuglar_14.pdf).

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun að öðru leyti en því að felttími lengdist nokkuð með breyttri framkvæmd.**



**10. mynd.** Punktanet (ljósgrænt) svæðisins við Hellissand (til vinstri) og Rif (til hægri), sem notað var við athuganir á kríuvarpi 2024. Gengið var um þann hluta svæðisins sem innihélt kríuvarp (appelsínugulir ferlar) og þéttleiki hreiðra mældur innan 6 metra hringmáls á hverjum talningarpunkti (á um 65 m fresti).

## Strandfuglar utan varptíma

### Tilgangur

Að fá stofnvísitölu og aldurs- og kynjahlutföll fyrir straumönd (11. mynd), sem og aldurshlutföll fyrir dílaskarfa og toppskarfa.

### Framkvæmd

Verkefnið er viðbót og til stuðnings við niðurstöður úr vetrarfuglatalningum, vöktun skarfa og vöktun Mývatns og Laxár (straumönd) og má bera niðurstöður saman við eldri straumandalningar að vetrarlagi.<sup>4</sup> Stefnt er á talningar tvisvar sinnum á ári, annars vegar í september/október og hins vegar í febrúar samhliða talningum Náttúrufræðistofnunar á skörfum. Fjármagn hefur þó hamlað því að hægt sé að telja að hausti en líkt og 2023 var nú einungis talið í febrúar. Þetta var annað ár þessa verkefnis og fóru talningar fram við norðanvert Snæfellsnes. Veður var óhagstætt í lok febrúar og þurfti því þrjár tilraunir til að klára talningar, sem fram fóru dagana 21., 22. og 25. febrúar. Samtals sáust nú 215 straumendur á megintalningarsvæðum, samanborið við 271 straumönd í sambærilegri talningu á árunum 1999-2001<sup>5</sup> og 222 straumendur árið 2023 (1. tafla). Að auki sáust 24 straumendur vestar á Snæfellsnesi.

<sup>4</sup> Arnþór Garðarsson og Þorkell Lindberg Þórarinnsson (2003). Útbreiðsla og fjöldi straumandar á Íslandi að vetrarlagi. Bliki, 5-20.



**1. tafla.** Niðurstöður talninga straumanda við norðanvert Snæfellsnes seint í febrúar 2024 samanborið við marsbyrjun 2023 og rannsókn Arnþórs Garðarssonar og Þorkels L. Þórarinssonar frá því um síðustu aldamót.<sup>4</sup>

Svæði	Km	1999-2001	2023	2024
Búlandshöfði	6,2	72	94	50
Setberg – Vatnabúðir	8,5	35	36	71
Vatnabúðir – Naust	2,7	164	92	94
Samtals	17,4	271	222	215

65 dílaskarfar og 182 toppskarfar sáust í talningunni, sem er mun meira en í mars 2023. Það skýrist af atferli skarfanna, sem færa sig nær vörpunum um mánaðamótin febrúar-mars. Þessi tími hentar því betur til skarfatalninga.



**11. mynd.** Þrír fullorðnir og þrír árgamlir straumandarsteggir sýna kollu áhuga á Snæfellsnesi þann 10. júní 2024.

Þeirra gagna var aflað sem gert var ráð fyrir í verkáætlun en umtalsvert meiri tími fór þó í vettvangsvinnu en gert hafði verið ráð fyrir, því tvisvar þurfti að hætta talningu vegna slæms veðurs. Þrjá daga tók því að ljúka talningum.

## Blesgæsir við Faxaflóa

### Tilgangur

Að vakta fjölda og aldurshlutföll blesgæsa (12. mynd) á helstu viðkomustöðum í Borgarfirði og á Mýrum.

### Framkvæmd

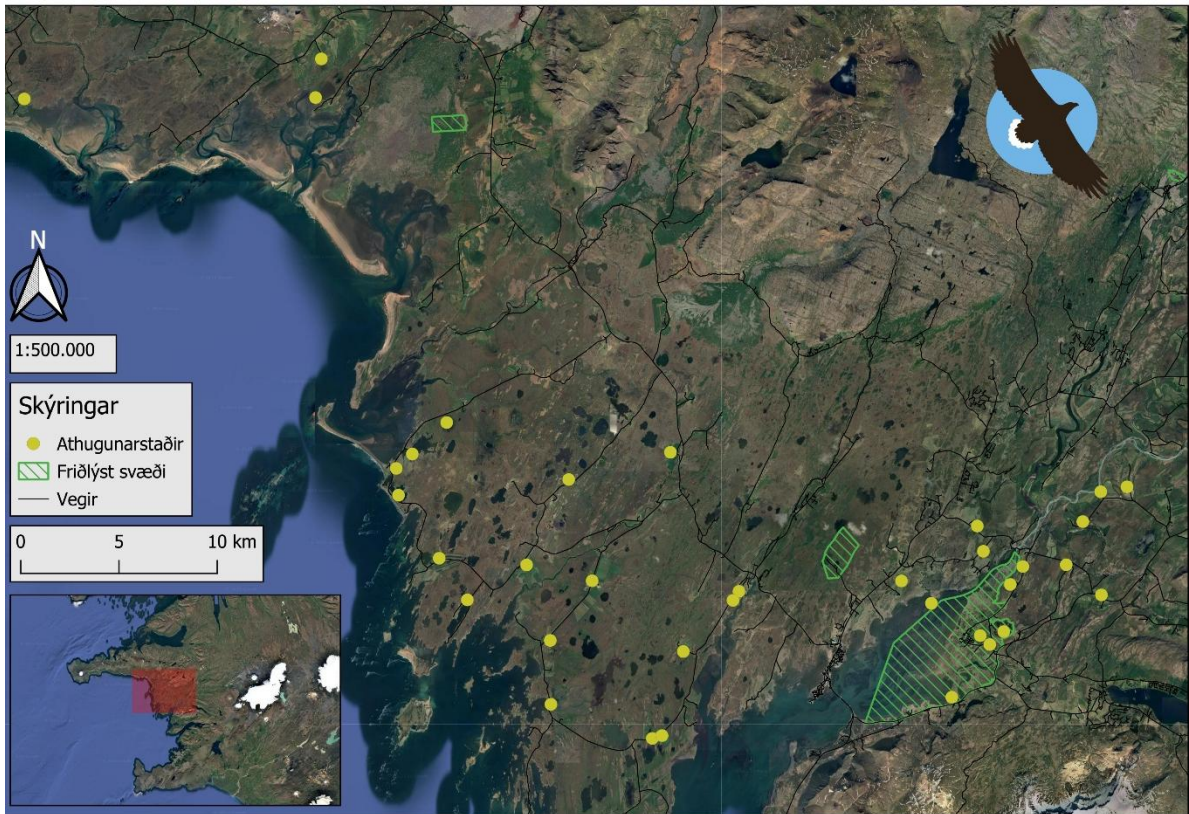
Verkefnið var unnið í samvinnu Náttúrustofu Vesturlands og Náttúrufræðistofnunar. Blesgæsir voru taldar á viðkomustöðum í Borgarfirði, á Mýrum og inn af Löngufjörum. Þar af eru mikilvægustu svæðin innan friðlands í Andakíl og á B-hlutasvæðinu Mýrar-Löngufjörur. Talið var fjórum sinnum að vori og fjórum sinnum að hausti; á þeim tíma sem reynslan hefur sýnt að flestar blesgæsir séu á svæðinu. Í hausttalinu var tilgreindur aldur fullorðinna og unga þar sem aðstæður leyfðu. Vortalningarnar fóru fram dagana 22., 25. og 29. apríl og 4. maí en hausttalin 21. og 26. september, sem og 2. og 5. október. Vettvangsvinna var unnin í samvinnu við Náttúrufræðistofnun.

**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun nema hvað Náttúrustofa Vesturlands sá um allan innslátt gagna í gagnagrunn.**



12. mynd. Blesgæsir á ræktarlandi á Ramsarsvæðinu í Andakíl (Hvanneyri), 26. sept. 2024.





13. mynd. Talningarstaðir blesgæsa vor og haust 2024.

# Gróðurvöktun

## Tilgangur

Að vakta og skrá langtímabreytingar á gróðurfari valdra vistgerða á náttúruverndarsvæðum.

## Framkvæmd

Fimm gróðursnið við Faxaflóa, sem lögð voru út fyrir rúmum áratug vegna Natura Ísland verkefnisins, voru endurmæld sumarið 2024. Þau voru að þessu sinni á svæðinu frá Borgarfirði út á vesturodda Snæfellsness (2. tafla). Fylgt var aðferðafræði sem Náttúrufræðistofnun mótaði í kringum vistgerðaflokkun lands á Íslandi.<sup>5</sup> Hún gengur í stuttu máli út á að greina og mæla gróður á sniðum, taka staðlaðar ljósmyndir og safna jarðvegssýnum. Hvert snið er 40 metra langt og 10 metra breitt. Gróðurmælingarnar fóru fram dagana 2., 3., 6. og 12. ágúst (14. mynd).

Jarðvegssýnum var komið til Náttúrufræðistofnunar og gróðurvistfræðingar hennar tegundagreindu sýni af plöntum sem vafi lék á um.

## Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun.

**2. tafla.** Gróðursnið sem mæld voru af Náttúrustofu Vesturlands sumarið 2024.

Heiti sniðs	Vistgerð	Svæði
NV-42-01	Starungsmýravist	Ferjubakkafloi-Hólmavað
MY-650-03x	Gulstararfitjavist	Mýrar-Löngufjörur
MY-100-01	Gulstararflóavist	Mýrar-Löngufjörur
SN-41-04	Starungsmýravist	Mýrar-Löngufjörur (jaðar)
SN-53-02	Áreyravist	Snæfellsjökull



**14. mynd.** Björn Hjaltason rýnir í gróður í starungsmýravist á náttúruverndarsvæðinu Ferjubakkafloi-Sólheimatunga í Borgarfirði, 12. ágúst 2024.

<sup>5</sup> Jón Gunnar Ottósson, Anna Sveinsdóttir og María Harðardóttir, ritstj. 2016. Vistgerðir á Íslandi. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 54. 299 s.

# Áningarstaðir ferðamanna

## Tilgangur

Að afla grunnupplýsinga um ástand og álag á nokkrum áningarstöðum ferðamanna á Vesturlandi.

## Framkvæmd

Tvö svæði voru heimsótt þann 11. september 2024, þ.e.a.s. Kirkjufellsfoss og Grundarfoss í Grundarfirði. Sömu staðir voru einnig heimsóttir sumarið 2021. Á hvoru svæði voru teknar ljósmyndir með dróna; annars vegar yfirlitsmyndir en hins vegar kortlagningarmyndir. Á jörðu niðri var gengið um svæðið og ljósmyndir teknar á stöðum sem valdir voru sumarið 2021 og þóttu geta gefið góða vísbendingu um ástand svæðisins og breytingar á því, t.d. göngustíga og traðk. Ljósmyndir frá 2024 má bera saman við myndir sem teknar voru á svæðunum sumarið 2021. Báðir staðirnir eru talsvert sóttir af ferðamönnum en eru í misgóðu ástandi.

**Kirkjufellsfoss** (15. mynd) er einn af vinsælustu viðkomustöðum ferðamanna á Vesturlandi. Það er ekki bara fossinn sjálfur sem dregur að, heldur miklu fremur fjallið sem hann stendur við. Kirkjufell hefur nefnilega öðlast mikla frægð á samfélagsmiðlum undanfarin ár og er væntanlega eitt mest ljósmyndaða fjall á Íslandi. Draumur margra er að ná mynd af Kirkjufelli með dansandi norðurljósum yfir – með Kirkjufellsfoss í forgrunni. Sveitarfélagið og landeigandi hafa byggt upp innviði á svæðinu og er gjaldskylda á nýlegu bílastæði. Stígar eru um svæðið við fossinn og hefur sumum þeirra verið lokað vegna álags á síðustu árum. Talsvert er um traðk utan stíga og er svæðið greinilega undir nokkru álagi, þótt innviðir þoli það að talsverðu leyti eftir framkvæmdir undanfarinna ára. Svæðið utan stíga er viðkvæmt fyrir traðki frá hausti til vors. Loftmynd Loftmynda ehf. af Kirkjufellsfossi má sjá hér: <https://www.map.is/base/@296227,498748,z14,0>.

**Grundarfoss** (16. mynd) er tilkomumikill foss við botn Grundarfjarðar. Alveg að honum er um 1,5 km ganga. Stærsti hluti hennar er á sléttu og þægilegu undirlagi eftir stíg sem þolir talsverða umferð. Margir láta sér nægja að ganga hann og snúa við þegar um þriðjungur leiðarinnar er ófarinn. Þar mjókkar stígurinn og verður torfarnari, auk þess sem nokkur hækkun verður á gönguleiðinni. Jafnframt er undirlagið viðkvæmara á þessum lokakafla. Mun færri ferðamenn heimsækja Grundarfoss en Kirkjufellsfoss, þótt umferðin að þeim fyrrnefnda hafi margfaldast á síðustu árum. Enn er þó lítið um álagsskemmdir. Aukist umferð meir er talsverð hætta á skemmdum á síðasta þriðjungi leiðarinnar (næst fossinum) en hinn (nyrðri) hluti stígsins þolir vel þá umferð sem um hann er og væntanlega einnig talsverða aukningu. Loftmynd Loftmynda ehf. af Grundarfossi má sjá hér: <https://www.map.is/base/@300418,496615,z14,0>.

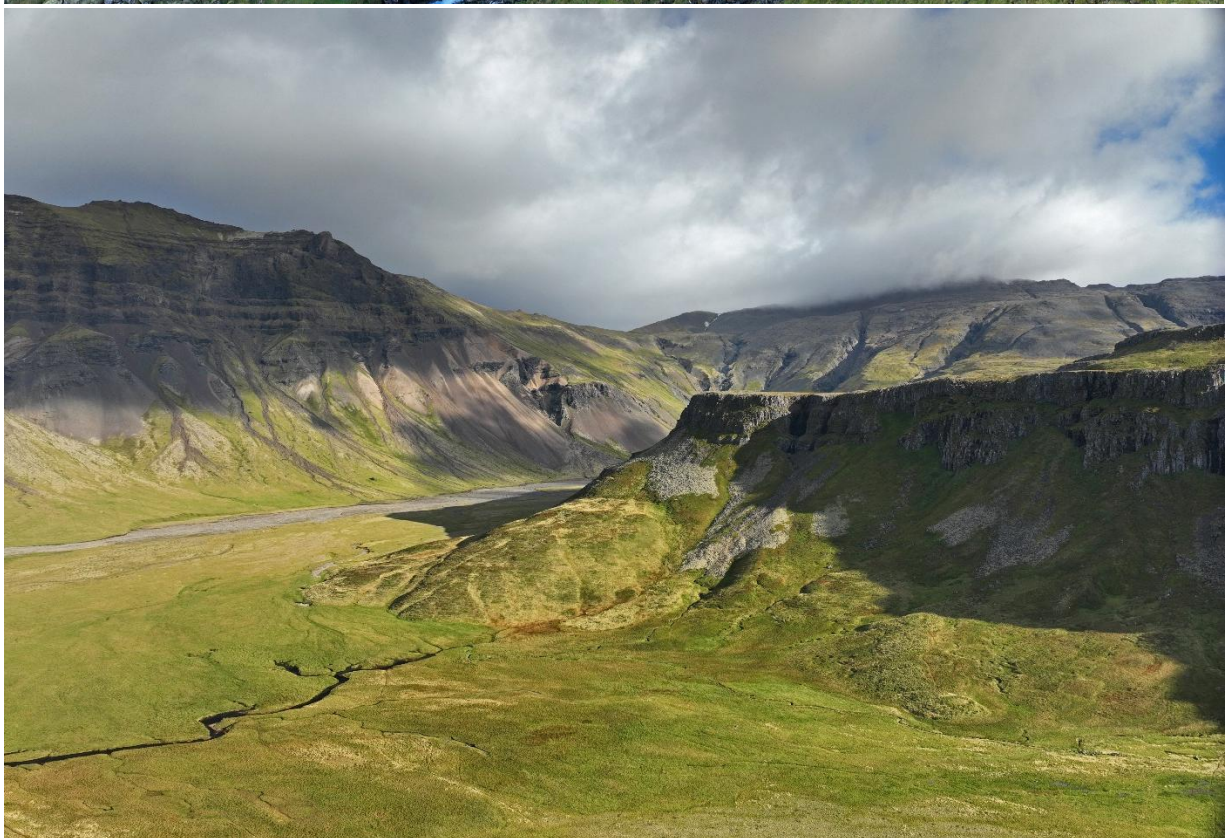
**Framkvæmd verkefnisins var í samræmi við verkáætlun.**





15. mynd. Kirkjufell og Kirkjufellsfoss í Grundarfirði, 11. september 2024. Á neðri myndinni er horft að Kirkjufelli en fossinn er neðst til vinstri.





**16. mynd.** Grundarfoss í Grundarfirði, 11. september 2024. Á neðri myndinni er horft á svæðið austan við fossinn, þar sem Grundarmön er til vinstri en Rauðaskriður ofan við miðja mynd.



## Að lokum

Framkvæmd verkefna gekk almennt vel 2024 og var þeirra gagna aflað sem gert var ráð fyrir í verkáætlun. Í nokkrum tilfellum var vinna við verkefnið meiri en gert var ráð fyrir. Gögnum var skilað í gagnagrunn Náttúrfræðistofnunar.

Auk skýrsluhöfunda, tóku eftirfarandi þátt í framkvæmd framangreindra verkefna á árinu:

- Aron A. Þorvarðarson
- Björn Hjaltason
- Florian Ruland
- Guðmundur A. Guðmundsson
- Guðrún Magnea Magnúsdóttir
- Jón Einar Jónsson
- Kristín Grétarsdóttir



**17. mynd.** Talning fugla á leirum í Vigrafirði á norðanverðu Snæfellsnesi 31. maí 2023. Leirur eru m.a. mikilvæg búsvæði fyrir vað- og andfugla.<sup>6</sup>

---

<sup>6</sup> Róbert A. Stefánsson, Menja von Schmalensee og Tómas G. Gunnarsson (2024). *Leirur – ekki bara fuglaparadis*. Fuglar 14: 84-88. [https://nsv.is/wp-content/uploads/2024/09/2024\\_Leirur-Fuglar\\_14.pdf](https://nsv.is/wp-content/uploads/2024/09/2024_Leirur-Fuglar_14.pdf)